

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 24. maaliskuuta 2022
(OR. en)

7582/22

UK 55

SAATE

Lähtettäjä: Euroopan komission pääsihteeri, allekirjoittajana johtaja Martine
DEPREZ

Saapunut: 24. maaliskuuta 2022

Vastaanottaja: Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, Euroopan unionin neuvoston
pääsihteeri

Kom:n asiak. nro: COM(2022) 126 final

Asia: KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA
NEUVOSTOLLE Euroopan unionin sekä Ison-Britannian ja Pohjois-
Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan välisen kauppaa- ja
yhteistyösopimuksen täytäntöönpanosta ja soveltamisesta
1. tammikuuta – 31. joulukuuta 2021

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena asiakirja COM(2022) 126 final.

Liite: COM(2022) 126 final

Bryssel 24.3.2022
COM(2022) 126 final

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

**Euroopan unionin sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen
kuningaskunnan välisen kauppaa- ja yhteistyösopimuksen täytäntöönpanosta ja
soveltamisesta**

1. tammikuuta – 31. joulukuuta 2021

Euroopan komission kertomus Euroopan parlamentille ja neuvostolle Euroopan unionin sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan välisen kauppaa- ja yhteistyösopimuksen täytäntöönpanosta ja soveltamisesta

1. tammikuuta – 31. joulukuuta 2021

Sisällys

1. Johdanto.....	3
2. Institutionaalinen kehys.....	4
3. Täytäntöönpanovälineet ja riitojenratkaisu.....	5
4. Tavarakauppa.....	6
5. Palvelut ja investoinnit, sähköinen kaupankäynti, teollis- ja tekijänoikeudet, julkiset hankinnat ja pk-yritykset.....	10
6. Energia.....	14
7. Avoimen ja terveen kilpailun tasapuoliset toimintaedellytykset ja kestävä kehitys	14
7.1. Työelämän normit ja sosiaaliset normit, ympäristö ja ilmasto, kestävä kehitys	15
7.2. Tukien valvonta	16
8. Liikenne	17
9. Kalastus	18
10. Sosiaaliturvan yhteensovittaminen.....	18
11. Lainvalvonta- ja rikosoikeusyhteistyö	18
12. EU:n ohjelmiin osallistuminen	19
13. Päätelmät	20

1. Johdanto

Euroopan unionin ja Euroopan atomienergiayhteisön sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan välinen kauppaja yhteistyösopimus¹ allekirjoitettiin 30. joulukuuta 2020. Se tuli väliaikaisesti voimaan 1. tammikuuta 2021. Kun ratifiointiprosessi oli saatu valmiiksi EU:ssa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa, sopimus tuli virallisesti voimaan 1. toukokuuta 2021.

Kauppaja yhteistyösopimus luo kattavan perustan osapuolten välisille suhteille monilla eri aloilla, joita ovat muun muassa kauppa, liikenne, kalastus, lainvalvonta ja oikeudellinen yhteistyö rikosasioissa, temaattinen yhteistyö sekä osallistuminen EU:n ohjelmiin. Sopimuksessa on määräyksiä, joilla varmistetaan tasapuoliset toimintaedellytykset, kestävä kehitys ja perusoikeuksien kunnioittaminen, sekä hallintoa ja riitojenratkaisua koskevat järjestelyt.

Tämä kauppaja yhteistyösopimus on ainutlaatuinen EU:n ja EU:n ulkopuolisten maiden välisten vapaakauppasopimusten joukossa, koska se on tehty entisen jäsenvaltion kanssa. Tämän seurauksena kauppaja yhteistyösopimuksen mukaiset kaupan ja yhteistyön ehdot muuttuivat rajoitetummiksi kuin ennen vuoden 2020 loppua, jolloin erosopimuksessa² määrätty siirtymäaika päättyi. Tämä on väistämätöntä seurausta siitä, että Yhdistynyt kuningaskunta erosi EU:n tulliliitosta ja sisämarkkinoista.

EU:n tavoitteena on luoda vakaat ja myönteiset suhteet Yhdistyneeseen kuningaskuntaan. Vaikka kauppaja yhteistyösopimuksen mukaisten yhteistyörakenteiden perustamisessa on edistytty hyvin, joitakin haasteita on vielä jäljellä. Myös laajemmissa suhteissa Yhdistyneeseen kuningaskuntaan on edelleen vaikeuksia, jotka koskevat erityisesti erosopimuksen Irlantia ja Pohjois-Irlantia koskevan pöytäkirjan täytäntöönpanoa.

Tämä on ensimmäinen kauppaja yhteistyösopimuksen täytäntöönpanoa ja soveltamista koskeva kertomus, jota edellytetään 29. huhtikuuta 2021 annetun neuvoston päätöksen (EU) 2021/689³ 2 artiklan 4 kohdassa. Kertomuksessa esitetään tilanne useilla kauppaja yhteistyösopimuksen soveltamisalaan kuuluvilla aloilla sen ensimmäisenä soveltamisvuonna. Kertomuksessa pyritään myös kvantifioimaan kauppaja yhteistyösopimuksen vaikutus tiedoilla, jos niitä on saatavilla.

¹ Euroopan unionin ja Euroopan atomienergiayhteisön sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan välinen kauppaja yhteistyösopimus (EUVL L 149, 30.4.2021, s. 10) [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:22021A0430\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:22021A0430(01)&from=EN)

² Sopimus Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan eroamisesta Euroopan unionista ja Euroopan atomienergiayhteisöstä (EUVL C 384I, 12.11.2019, s. 1) [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:12019W/TXT\(02\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:12019W/TXT(02)&from=EN)

³ Neuvoston päätös (EU) 2021/689, annettu 29 päivänä huhtikuuta 2021, Euroopan unionin ja Euroopan atomienergiayhteisön sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan välisen kauppaja yhteistyösopimuksen sekä turvallisuusluokiteltujen tietojen vaihtoon ja suojaamiseen sovellettavia turvallisuusmenettelyjä koskevan Euroopan unionin sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan välisen sopimuksen tekemisestä unionin puolesta (EUVL L 149, 30.4.2021, s. 2) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021D0689&from=EN>

2. Institutionaalinen kehys

Kauppa- ja yhteistyösopimuksella luodaan oma institutionaalinen kehys sen täytäntöönpanon valvomiseksi ja helpottamiseksi. Tämä rakenne otettiin onnistuneesti käyttöön vuonna 2021, ja se on nyt täysin toimiva.

Kumppanuusneuvosto, joka valvoo kauppa- ja yhteistyösopimuksen täytäntöönpanoa poliittisella tasolla, kokoontui ensimmäisen kerran 9. kesäkuuta 2021. Osapuolet keskustelivat muun muassa kalastuksesta, työviisummaksujen syrjimättömyydestä, lainvalvonta- ja oikeusyhteistyöstä sekä Yhdistyneen kuningaskunnan osallistumisesta EU:n ohjelmiin.⁴ Yhteisestä julkilausumasta ei kuitenkaan päästy sopimukseen, koska Yhdistynyt kuningaskunta kieltäytyi viittaamasta erosopimuksen täysimääräiseen täytäntöönpanoon edellytyksenä vakaille tuleville suhteille.⁵

Kaikki kumppanuusneuvostoa kauppa- ja yhteistyösopimuksen kattamissa asioissa avustavat yhteiset elimet, mukaan lukien kauppakumppanuuskomitea ja 11 erityiskauppakomiteaa, jotka tukevat neuvoston toimintaa erityisalioilla, pitivät kokouksia vuoden 2021 aikana:

- sosiaaliturvan yhteensovittamista käsittelevä erityiskomitea (6. heinäkuuta 2021)
- energia-alan erityiskomitea (14. heinäkuuta 2021)
- kalastuksen erityiskomitea (20. heinäkuuta ja 27. lokakuuta 2021)
- terveys- ja kasvinsuojelutoimia käsittelevä erityiskauppakomitea (22.–23. syyskuuta 2021)
- tulliyhteistyötä ja alkuperäsääntöjä käsittelevä erityiskauppakomitea (7. lokakuuta 2021)
- tavaroiden erityiskauppakomitea (8. lokakuuta 2021)
- palvelujen, investointien ja sähköisen kaupankäynnin erityiskauppakomitea (11. lokakuuta 2021)
- julkisten hankintojen erityiskauppakomitea (12. lokakuuta 2021)
- avoimen ja terveen kilpailun tasapuolisia toimintaedellytyksiä ja kestävä kehitystä käsittelevä erityiskauppakomitea (12. lokakuuta 2021)
- teollis- ja tekijänoikeuksia käsittelevä erityiskauppakomitea (13. lokakuuta 2021)
- sääntely-yhteistyötä käsittelevä erityiskauppakomitea (13. lokakuuta 2021)
- lentoliikenteen erityiskomitea (14. lokakuuta 2021)
- kaupan teknisiä esteitä käsittelevä erityiskauppakomitea (15. lokakuuta 2021)
- lainvalvonta- ja oikeusyhteistyön erityiskomitea (19. lokakuuta 2021)
- kauppakumppanuuskomitea (16. marraskuuta 2021)
- lentoturvallisuuden erityiskomitea (23. marraskuuta 2021)
- tieliikenteen erityiskomitea (24. marraskuuta 2021)
- arvonlisäveroja sekä veroihin ja maksuihin liittyvien saatavien perintää koskevaa hallinnollista yhteistyötä käsittelevä erityiskauppakomitea (15. joulukuuta 2021) sekä
- unionin ohjelmiin osallistumista käsittelevä erityiskomitea (21. joulukuuta 2021).

⁴ Kumppanuusneuvoston ja komiteoiden kokousten esityslistat ja pöytäkirjat: https://ec.europa.eu/info/strategy/reasons-non-eu-countries/reasons-united-kingdom/eu-uk-trade-and-cooperation-agreement/meetings-eu-uk-partnership-council-and-specialised-committees-under-trade-and-cooperation-agreement_en

⁵ Euroopan komission julkilausuma kumppanuusneuvoston ensimmäisen kokouksen jälkeen: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/20210609_unilateral_pc_statement_002_final.pdf

Sovittujen järjestelyjen mukaisesti Euroopan komissio edusti EU:ta näissä kokouksissa, kun taas EU:n puolesta esitettävät kannat koordinoitiin neuvoston kanssa. Jäsenvaltioiden edustajat osallistuivat kokouksiin osana EU:n valtuuskuntaa. Euroopan parlamentille tiedotettiin yhteisten elinten toiminnasta.

Myös EU:n ja Yhdistyneen kuningaskunnan parlamentaarisen yhteistyön vakiinnuttamiseksi toteutettiin toimia. Osapuolet sopivat, että kauppaa- ja yhteistyösopimuksella perustetussa parlamentaarisessa kumppanuuskokouksessa, jäljempänä 'kumppanuuskokous', on 35 jäsentä Euroopan parlamentista ja 35 jäsentä Yhdistyneen kuningaskunnan parlamentista. EU:n valtuuskunta kumppanuuskokoukseen hyväksyttiin lokakuussa 2021.⁶ Kumppanuuskokous aloittaa työnsä vuonna 2022.

Myös kansalaisyhteiskunnan osallistaminen kauppaa- ja yhteistyösopimuksen täytäntöönpanoon on alkanut. Komissio ja Yhdistynyt kuningaskunta ovat hyväksyneet epävirallisesti kansalaisyhteiskuntafoorumin toimintaohjeet. Kumppanuusneuvoston on hyväksyttävä nämä toimintaohjeet, jotta kansalaisyhteiskuntafoorumi voi aloittaa työnsä.⁷ Lisäksi on perustettu EU:n sisäinen neuvoo-antava ryhmä mahdollistamaan laajempi vuoropuhelu kauppaa- ja yhteistyösopimuksen kattamista asioista. Sisäistä neuvoo-antavaa ryhmää tukee Euroopan talous- ja sosiaalikomitea, joka koordinoi kokouksia ja ylläpitää yhteyksiä kansalaisyhteiskuntaa edustaviin kumppaneihin. Sisäisen neuvoo-antavan ryhmän ensimmäinen kokous pidettiin 25. marraskuuta 2021.⁸

3. Täytäntöönpanovälineet ja riitojenratkaisu

Komissio perusti vastauksena jäsenvaltioiden pyyntöihin keskitetyn yhteispisteen⁹, jonka kautta sidosryhmät voivat tehdä kauppaa- ja yhteistyösopimuksen täytäntöönpanoon liittyviä valituksia. EU:n yritykset, kansalaisjärjestöt, työnantajat, ammattiliitot ja suuri yleisö voivat käyttää tätä järjestelmää ensimmäisenä yhteispisteenä, johon ne raportoivat kauppaa- ja yhteistyösopimuksen täytäntöönpanoon liittyvistä ongelmista. Keskitetty yhteispiste on yhdistetty komission kehittämiin nykyisiin välineisiin, kuten keskitettyyn asiointipisteeseen, jossa tehdään kauppaan liittyviä valituksia, jotka koskevat esimerkiksi markkinoille pääsyä koskevia ongelmia, tasapuolisia toimintaedellytyksiä tai kestävästä kehityksestä. Nämä välineet ovat osoitus komission lisääntyneistä toimista kansainvälisten sopimustensa täytäntöönpanon ja sen valvonnan tehostamiseksi.

Lisäksi komissio teki täytäntöönpanotoimenpiteiden käynnistämiseksi lainsäädäntöehdotuksia¹⁰ yksipuolisten toimenpiteiden ja täytäntöönpanotoimenpiteiden

⁶ Katso: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0398_FI.pdf

⁷ Tietoa kansalaisyhteiskuntafoorumin kokouksista on saatavilla osoitteessa <https://trade.ec.europa.eu/dialogue/index.cfm>

⁸ <https://www.eesc.europa.eu/en/tags/international-trade?page=1>

⁹ https://ec.europa.eu/assets/sg/complaint_eu_uk_tca/complaints_fi/index.html

¹⁰ Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi sääntöjen vahvistamisesta unionin oikeuksien käyttämiseksi Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan eroamisesta Euroopan unionista ja Euroopan atomienergiayhteisöstä tehdyn sopimuksen ja Euroopan unionin ja Euroopan atomienergiayhteisön sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan välillä tehdyn kauppaa- ja yhteistyösopimuksen täytäntöönpanon ja sen noudattamisen valvonnan yhteydessä, COM(2022) 89; ja ehdotus neuvoston asetukseksi sääntöjen vahvistamisesta yhteisön oikeuksien käyttämiseksi Euroopan unionin ja Euroopan atomienergiayhteisön sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan välisen kauppaa- ja yhteistyösopimuksen täytäntöönpanon yhteydessä, COM(2022) 100.

hyväksymisestä, jolla korvattaisiin kaupp- ja yhteistyösopimuksen tekemisestä annetussa neuvoston päätöksessä (EU) 2021/689¹¹ säädetty valtuutus.

Vuonna 2021 kumpikaan osapuoli ei pyytänyt neuvotteluja tai välitystuomioistuimen perustamista kaupp- ja yhteistyösopimuksen riitojenratkaisua koskevien sääntöjen mukaisesti. Osana näiden sääntöjen täytäntöönpanoa EU ehdotti 14. joulukuuta 2021 virallisesti henkilöitä, jotka ovat halukkaita ja kykeneviä toimimaan välitystuomioistuimen jäseninä.¹²

4. Tavarakauppa

Siirtymäkauden lopussa Yhdistynyt kuningaskunta ja EU jakautuivat kahdeksi erilliseksi tullialueeksi ja kahdeksi erilliseksi tavaramarkkinaksi, joilla kummallakin on oma sääntelyjärjestelmänsä, mikä aiheuttaa väistämättä esteitä kaupankäynnille.

Vaikka kaupp- ja yhteistyösopimuksessa määrätään kaupasta, jossa kaikki osapuolten välinen tuonti tapahtuu ilman tulleja ja kiintiöitä, kitkaton tavarakauppa päättyi ja tullien ulkopuolisia kaupan esteitä alkoi esiintyä uudelleen. Vuodesta 2021 alkaen kaikkeen Yhdistyneestä kuningaskunnasta EU:hun suuntautuvaan vientiin sovelletaan tullimenettelyjä ja -tarkastuksia. Maatalouselintarvikelähetysten mukana on oltava terveystodistukset, ja niille on tehtävä terveys- ja kasvinsuojelutarkastukset jäsenvaltioiden rajatarkastusasemilla. Kaikkien tavaroiden on myös oltava erilaisten sääntöjen ja sääntelytoimenpiteiden mukaisia, koska vastavuoroisen tunnustamisen periaatetta ei enää sovelleta.

Lisäksi osapuolten välillä kaupattavien tavaroiden on oltava kaupp- ja yhteistyösopimuksessa vahvistettujen alkuperäsääntöjen mukaisia, jotta niihin voidaan soveltaa tullietuuskohtelua 0 prosentin tulleineen. Tavarain alkuperän todistaminen voi olla vaivalloista, erityisesti jos yritykset hankkivat komponentteja useista maista. Etuuskohtelun hyödyntämisen helpottamiseksi komissio antoi lainsäädäntöä¹³, jolla vahvistetaan siirtymäkausi, jonka aikana EU:n viejät voivat antaa alkuperävakuutuksia tavarantoimittajien ilmoitusten perusteella, myös ilman täydellisiä asiakirjoja, edellyttäen, että viejät saivat ne vuoden 2021 loppuun mennessä. Vuodesta 2022 alkaen sovelletaan alkuperävakuutusten laatimista koskevia normaaleja vaatimuksia. Yhdistyneestä kuningaskunnasta peräisin olevassa EU:n tuonnissa yli 80 prosenttia tavaroista hyötyi etuuskohtelusta. Komissio varmistaa yhdessä jäsenvaltioiden kanssa alkuperäsääntöjen asianmukaisen täytäntöönpanon ja antaa ohjeita ja selityksiä tulliviranomaisille ja yrityksille.

¹¹ Neuvoston päätös (EU) 2021/689, annettu 29 päivänä huhtikuuta 2021, Euroopan unionin ja Euroopan atomienergiayhteisön sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan välisen kaupp- ja yhteistyösopimuksen sekä turvallisuusluokiteltujen tietojen vaihtoon ja suojaamiseen sovellettavia turvallisuusmenettelyjä koskevan Euroopan unionin sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan välisen sopimuksen tekemisestä unionin puolesta (EUVL L 149, 30.4.2021, s. 2) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021D0689&from=EN>

¹² https://ec.europa.eu/info/system/files/ares_20217728182_letter_from_vice-president_sefcovic_to_the_united_kingdom_minister_of_state_lord_frost_signed.pdf

¹³ Komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2020/2254, annettu 29 päivänä joulukuuta 2020, alkuperävakuutusten laatimisesta tavarantoimittajan ilmoitusten perusteella Yhdistyneeseen kuningaskuntaan suuntautuvassa etuuskohteluun oikeutetussa viennissä siirtymäkauden aikana (EUVL L 446, 31.12.2020, s. 1) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020R2254&from=EN>

Vaikka alkuperätavaroista ei kannettu tulleja, yritykset raportoivat monista häiriöistä toimitusketjuissa. EU:n yritysten kohtaamat vaikeudet ovat odotusten mukaisia eli seuraavanlaisia:

- lisääntyneet kustannukset, koska yritysten on noudatettava kahta sääntelyjärjestelmää ja lisämuodollisuuksia
- uusien menettelyvaatimusten aiheuttamat viivästykset rajalla sekä
- vaikeus noudattaa muuttuvia tuontisääntöjä.

Komissio on pyrkinyt kaikin tavoin auttamaan jäsenvaltioita ja EU:n yrityksiä toimimaan uudessa ympäristössä. Esimerkiksi terveys- ja kasvinsuojeluvaatimukset aiheuttivat vuoden 2021 alussa tiettyjä ongelmia, joten terveys- ja kasvinsuojelusääntöjen asianmukaisesta soveltamisesta annettiin nopeasti ohjeita. Tullialalla julkaistiin alkuperäsääntöjä ja muita tulliin liittyviä kysymyksiä koskevat ohjeet yhdessä tarkistuslistojen ja muiden asiaankuuluvien tietojen kanssa.¹⁴ Tämän seurauksena ongelmien määrä väheni merkittävästi kummallakin alalla vuoden edetessä. Yhdistynyt kuningaskunta puolestaan lykkäsi toistuvasti EU:sta tulevaa tuontia koskevien tulli- sekä terveys- ja kasvinsuojeluvaatimusten täytäntöönpanoa vuonna 2021. Näiden muodollisuuksien täytäntöönpano alkoi tammikuussa 2022, ja ne otetaan vaiheittain käyttöön lokakuuhun 2022 mennessä rajatoimintamallissa (Border Operating Model) määritellyn vaiheittaisen lähestymistavan mukaisesti. Niiden soveltaminen voi olla haastavaa EU:n viejille ja jäsenvaltioille uusien menettelyjen logistisen vaikutuksen vuoksi, erityisesti siksi, että vaaditut ilmoitukset ja niihin liittyvät asiakirjat on toimitettava ennen tavaroiden lähettämistä EU:n satamista Yhdistyneeseen kuningaskuntaan, ja siksi, että Yhdistyneen kuningaskunnan käyttöön ottama tietotekninen järjestelmä on monimutkainen.

Komissio on tiiviissä yhteydessä jäsenvaltioihin varmistaakseen, että niiden hallinnot ja yritykset ovat hyvin valmistautuneita. Asiaa koskevat tiedot ovat saatavilla myös komission verkkosivustolla¹⁵. Terveys- ja kasvinsuojeluvaatimusten soveltamisalaan kuuluvien tavaroiden kaupan helpottamiseksi Yhdistyneeseen kuningaskuntaan suuntautuvassa viennissä edellytetyjen terveystodistusten sähköiset mallit on asetettu kaikkien jäsenvaltioiden saataville ja komissio on keskustellut Yhdistyneen kuningaskunnan viranomaisten kanssa niiden hyväksymisestä.

Vaikka on vielä liian aikaista arvioida Yhdistyneen kuningaskunnan EU:n sisämarkkinoilta poistumisen täysimääräisiä taloudellisia vaikutuksia, uusimmat tiedot osoittavat, että EU:n ja Yhdistyneen kuningaskunnan väliset kauppavirrat ovat osittain vakiintuneet vuonna 2021 siirtymäkauden päättymisen jälkeen tapahtuneen pudotuksen jälkeen. Ne ovat kuitenkin edelleen pienempiä kuin vuonna 2019 ja sitä ennen.

Eurostat arvioi tavarakaupasta, että EU:n tuonti Yhdistyneestä kuningaskunnasta on 146 miljardia euroa vuonna 2021, mikä on paljon vähemmän kuin vuonna 2020 (-13,6 prosenttia) ja vuonna 2019 (-24,8 prosenttia). EU:n Yhdistyneeseen kuningaskuntaan suuntautuvan viennin arvioidaan olevan 283 miljardia euroa, mikä on 1,9 prosenttia enemmän kuin vuonna 2020 mutta edelleen 11,4 prosenttia vähemmän kuin vuonna 2019.

¹⁴ https://ec.europa.eu/taxation_customs/customs-4/international-affairs/third-countries/united-kingdom_en

¹⁵ https://ec.europa.eu/taxation_customs/customs-4/international-affairs/third-countries/united-kingdom/new-import-formalities-bring-goods-eu-uk-1-january-2022_en

Taulukosta 1 käy ilmi, että EU:n tavaratuonti ja -vienti muiden kumppaneiden kanssa kasvoivat jyrkästi vuonna 2021 verrattuna vuoteen 2020 (tuonti +27 prosenttia ja vienti +14,6 prosenttia) ja ylittivät vuoden 2019 pandemiaa edeltävän tason (tuonti 12,5 prosenttia ja vienti 4,7 prosenttia), kun taas kaupankäynti Yhdistyneen kuningaskunnan kanssa on vielä kaukana pandemiaa edeltävältä tasolta.

Vaikutukset ovat kohdistuneet erityisesti koneisiin ja kuljetusvälineisiin, joiden osuus kahdenvälisestä kaupasta on merkittävä. EU:n tuonti Yhdistyneestä kuningaskunnasta supistui tällä alalla 26,2 prosenttia vuonna 2021 vuoteen 2020 verrattuna ja 37,9 prosenttia vuoteen 2019 verrattuna. EU:n vienti supistui 3,1 prosenttia vuonna 2021 vuoteen 2020 verrattuna ja 20,5 prosenttia vuoteen 2019 verrattuna. Absoluuttisesti mitattuna EU:n koneiden ja kuljetuslaitteiden tuonti ja vienti Yhdistyneen kuningaskunnan kanssa oli vuonna 2021 yli 52 miljardia euroa pienempi kuin vuonna 2019.¹⁶

¹⁶ Yhdistyneen kuningaskunnan kanssa käytävää EU:n kauppaa mitaaviin tilastoihin tehtiin merkittävä muutos 1. tammikuuta 2021, jolloin EU:n sisäisen kaupan mittaamiseen käytetyt kyselyihin perustuvat tilastot korvattiin alkuperämaata eikä lähetysmaata koskevilla tullitietoihin perustuvilla tilastoilla. On todennäköistä, että ainakin osa EU:n ja Yhdistyneen kuningaskunnan välisen kaupan vähenemisestä korvautui muiden EU:n ulkopuolisten maiden kanssa käytävällä kaupalla. Tässä vaiheessa ei ole mahdollista määrittää tätä tilastollista vaikutusta.

Taulukko 1. EU27 Tavarakauppa vuonna 2021 kumppaneittain ja SITC-luokittain edellisiin vuosiin verrattuna

	EU:n tuonti 2021 miljoonaa euroa	muutos (%) verrattuna vuoteen		EU:n vienti 2021 miljoonaa euroa	muutos (%) verrattuna vuoteen	
		2020	2019		2020	2019
EU27:n kauppa kumppaneittain						
<i>Kaikki tuotteet yhteensä</i>						
Yhdistynyt kuningaskunta	146 025	-13,6	-24,8	283 589	1,9	-11,4
EU27:n ulkopuoliset (pois lukien Yhd. kuningaskunta)	1 965 514	27,0	12,5	1 896 887	14,6	4,7
EU27:n kauppa SITC-luokittain						
<i>Kumppani: Yhdistynyt kuningaskunta</i>						
0 – Elintarvikkeet ja elävät eläimet	9 444	-26,8	-31,5	31 716	-4,5	-3,9
1 – Juomat ja tupakka	2 637	-9,8	-23,5	6 269	5,1	7,3
2 – Ravinnoksi kelpaamattomat raaka-aineet lukuun ottamatta polttoaineita	4 349	34,1	22,9	9 535	53,9	55,3
3 – Poltto- ja voiteluöljyt sekä muut vastaavat	20 913	37,8	-6,5	10 775	92,6	6,9
4 – Eläin- ja kasviöljyt, -rasvat ja -vahat	451	-21,4	-6,3	1 034	2,6	9,7
5 – Muualla luokittelemattomat kemialliset ja vastaavat tuotteet	26 286	-20,8	-20,6	45 316	2,8	-6,8
6 – Valmistetut tuotteet valmistusaineen mukaan	16 274	-0,3	-11,9	35 604	11,8	-1,7
7 – Koneet ja kuljetusvälineet	42 823	-26,2	-37,9	102 872	-3,1	-20,5
8 – Erinäiset tavarat	13 917	-36,0	-44,3	33 592	-8,3	-22,1
9 – Luokittelematon	8 931	83,0	72,7	6 877	-9,6	1,3
EU27:n kauppa SITC-luokittain						
<i>Kumppanit: EU27:n ulkopuoliset (pois lukien Yhd. kuningaskunta)</i>						
0 – Elintarvikkeet ja elävät eläimet	98 296	8,2	5,1	103 475	5,9	12,2
1 – Juomat ja tupakka	6 599	4,2	-3,1	34 035	15,5	6,7
2 – Ravinnoksi kelpaamattomat raaka-aineet lukuun ottamatta polttoaineita	87 727	34,3	29,5	53 542	32,2	26,8
3 – Poltto- ja voiteluöljyt sekä muut vastaavat	359 916	74,6	5,6	93 312	59,5	-0,1
4 – Eläin- ja kasviöljyt, -rasvat ja -vahat	13 458	27,2	48,7	6 642	20,0	32,9
5 – Muualla luokittelemattomat kemialliset ja vastaavat tuotteet	244 176	22,1	20,9	410 917	12,0	14,7
6 – Valmistetut tuotteet valmistusaineen mukaan	222 081	26,8	24,0	203 994	18,4	5,8
7 – Koneet ja kuljetusvälineet	627 878	18,5	10,3	727 950	11,3	-1,9
8 – Erinäiset tavarat	272 572	17,8	8,2	223 366	16,7	4,4
9 – Luokittelematon	32 811	1,2	24,9	39 655	2,1	-1,3

Lähde: Eurostat EXT_ST_EU27_2020SITC 18.2.2022

5. Palvelut ja investoinnit, sähköinen kaupankäynti, teollis- ja tekijänoikeudet, julkiset hankinnat ja pk-yritykset

Siirtymäkauden päätyttyä päättyivät myös henkilöiden vapaa liikkuvuus sekä palvelujen tarjoamisen vapaus, pääoman liikkuvuus ja sijoittautumisvapaus, mikä muutti merkittävästi tapaa, jolla kummankin osapuolen palveluntarjoajat voivat päästä toisen osapuolen markkinoille. Palvelujen tarjoamisesta, joka tapahtuu nyt tilanteessa, jossa toinen osapuoli on EU:n ulkopuolinen maa, on tullut entistä haastavampaa. Yritykset, jotka aikovat tarjota palveluja, tai sijoittajat, jotka haluavat sijoittautua toisen osapuolen alueelle, kohtaavat uusia sääntelyyn ja hallintoon liittyviä esteitä. Esimerkiksi kotimaassa saadut luvat eivät ole enää voimassa vastaanottavassa maassa, ammattipätevyyttä ei tunnusteta yhtä helposti kuin EU:ssa ja maahanmuuttosääntöjä sovelletaan. Yhdistyneen kuningaskunnan palveluntarjoajiin ja sijoittajiin sovelletaan erilaisia sääntöjä kussakin 27 jäsenvaltiossa.

Vaikka kaupp- ja yhteistyösopimus sisältää säännöksiä, joilla vähennetään tiettyjä markkinoille pääsyn esteitä esimerkiksi kieltämällä määrälliset rajoitukset, kuten sijoittajien ja palveluntarjoajien taloudelliset tarvehankinnat, tai tarjoamalla mahdollisuus ammattipätevyyden tunnustamiseen¹⁷, kaupp- ja yhteistyösopimuksen kehystä ei voida verrata sijoittautumisvapauteen tai palvelujen tarjoamisen vapauteen sisämarkkinoilla. Kaupp- ja yhteistyösopimuksessa määrätään myös sähköisen kaupankäynnin helpottamisesta ja teollis- ja tekijänoikeuksien suojaamista koskevien normien tiukentamisesta sekä julkisten hankintojen markkinoille pääsyä koskevista säännöistä.

Vuoden 2021 kolmen ensimmäisen neljänneksen tiedot osoittavat, että palvelukauppa ei ole vielä palannut pandemiaa edeltäneelle tasolle. Taulukosta 2 käy ilmi, että huolimatta vuoden 2020 yhdeksän ensimmäisen kuukauden aikana tapahtuneesta elpymisestä EU:n tuonti Yhdistyneestä kuningaskunnasta ja sen muista kauppakumppaneista on paljon vähäisempää kuin vastaavana ajanjaksona vuonna 2019. Tuonti Yhdistyneestä kuningaskunnasta supistui -9,3 prosenttia ja tuonti muualta maailmasta -8 prosenttia. Kun verrataan EU:n vientiä vuoden 2021 kolmella ensimmäisellä neljänneksellä samaan ajanjaksoon vuonna 2019, väheneminen on merkittävämpää viennissä Yhdistyneeseen kuningaskuntaan (-13,2 prosenttia) kuin viennissä muihin EU:n kauppakumppaneihin (-4,8 prosenttia).

Yksi eniten kärsineistä aloista on matkailu, eikä sillä ole merkkejä elpymisestä vuoteen 2020 verrattuna. EU:n tuonti ja vienti sekä Yhdistyneen kuningaskunnan että sen muiden kauppakumppaneiden kanssa vuoden 2021 yhdeksän ensimmäisen kuukauden aikana on vielä kaukana saman ajanjakson tasosta vuonna 2019.

Myös liikennepalveluihin, rakennuspalveluihin ja teollis- ja tekijänoikeuksien käytöstä perittyihin maksuihin kohdistuu huomattavia vaikutuksia, mutta tämä koskee pääasiassa EU:n ja Yhdistyneen kuningaskunnan välistä kauppaa, kun taas EU:n ja sen muiden kauppakumppaneiden välinen kauppa ylittää nyt vuoden 2019 ensimmäisten yhdeksän kuukauden tasot. Tämä on osoitus Yhdistyneen kuningaskunnan EU:sta eroamisen vaikutuksesta.

¹⁷ Molempien osapuolten ammatilliset elimet voivat pyytää kumppanusneuvostoa hyväksymään tunnustamisen omalla alallaan.

Komissio keskittyi koko vuoden 2021 ajan kauppaa- ja yhteistyösopimuksen täytäntöönpanoon liittyvien esteiden poistamiseen. Se pystyi esimerkiksi selvittämään Yhdistyneen kuningaskunnan maahanmuuttosääntöjä, jotka koskevat alihankkijoiden oikeutta suorittaa asennus- ja huoltopalveluja maan alueella.

Komissio noudatti osaltaan kauppaa- ja yhteistyösopimuksen avoimuusvelvoitteita. Tiedot luonnollisten henkilöiden tarjoamista palveluista ovat nyt julkisesti saatavilla. Komissio täytti myös velvollisuutensa kehittämällä julkisen verkkosivuston, joka sisältää tietoa pk-yrityksistä.¹⁸

Komissio seuraa edelleen kauppaa- ja yhteistyösopimuksen täytäntöönpanoa palveluissa ja investoinneissa, sähköisessä kaupankäynnissä, teollis- ja tekijänoikeuksissa, julkisissa hankinnoissa ja pk-yrityksissä ja vaatii kauppaa- ja yhteistyösopimuksen noudattamista. Se seuraa yhdessä Yhdistyneen kuningaskunnan viranomaisten kanssa tulevaa julkisia hankintoja koskevaa lainsäädäntöä¹⁹, joka on herättänyt huolta EU:n sidosryhmien keskuudessa. Komissio seuraa jatkossakin tiiviisti Yhdistyneen kuningaskunnan muun lainsäädännön kehityksen vaikutuksia, jotka koskevat kauppaa- ja yhteistyösopimuksen kattamia asioita.

¹⁸ <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/fi/home>

¹⁹ Katso: <https://www.gov.uk/government/consultations/green-paper-transforming-public-procurement/outcome/transforming-public-procurement-government-response-to-consultation>

Taulukko 2. EU27 Palvelukauppa vuoden 2021 yhdeksän ensimmäisen kuukauden aikana kumppaneittain ja palvelualoittain verrattuna edellisten vuosien vastaavaan ajanjaksoon

	EU:n tuonti	<i>muutos (%) kauteen</i>		EU:n vienti	<i>muutos (%) kauteen</i>	
	tammi–syyskuu 2021	<i>tammi–syyskuu</i>		tammi–syyskuu 2021	<i>tammi–syyskuu</i>	
	miljoonaa euroa	2020	2019	miljoonaa euroa	2020	2019
EU27:n kauppa kumppaneittain	Kaikki palvelut yhteensä					
Yhdistynyt kuningaskunta	114 858	3,9	-9,3	143 253	6,4	-13,2
EU27:n ulkopuoliset (pois lukien Yhd. kuningaskunta)	499 174	-4,4	-8,0	574 356	12,3	-4,8
EU27:n kauppa palvelualoittain	Kumppani: Yhdistynyt kuningaskunta					
Tuotannolliset palvelut	1 349	1,8	-8,7	3 721	-3,1	-2,9
Huolto- ja korjauspalvelut, muualle luokittelemattomat	1 414	-6,2	-27,6	1 792	-19,5	-24,9
Liikenne	9 101	-7,9	-27,4	15 534	4,0	-24,9
Matkailu	3 934	-33,0	-71,9	9 912	-9,7	-70,2
Rakentaminen	1 339	-5,6	-51,4	1 599	-12,8	-57,7
Vakuutus- ja eläkepalvelut	6 342	25,4	37,8	8 487	35,4	55,8
Rahoituspalvelut	20 121	22,8	19,8	22 693	12,1	11,9
Teollis- ja tekijänoikeuksien käytöstä perityt maksut, muualle luokittelemattomat	9 061	4,0	-21,8	7 267	8,6	-8,4
Televiestintä-, tietotekniikka- ja tietopalvelut	14 181	2,9	8,3	27 357	9,7	14,7
Muut liike-elämän palvelut	44 670	4,0	2,5	38 337	4,8	1,8
Henkilökohtaiset, kulttuuri- ja virkistyspalvelut	2 990	4,4	-11,5	2 798	15,8	8,1
Julkisyhteisöjen tuottamat tavarat ja tarjoamat palvelut, muualle luokittelemattomat	258	-55,6	-64,5	822	13,2	13,5
Kohdistamattomat palvelut	101	-39,4	-27,4	2 936	-1,0	13,3
EU27:n kauppa palvelualoittain	Kumppanit: EU27:n ulkopuoliset (pois lukien Yhd. kuningaskunta)					
Tuotannolliset palvelut	11 556	10,5	14,5	16 907	12,4	8,5
Huolto- ja korjauspalvelut, muualle luokittelemattomat	8 427	-8,4	-17,3	11 019	-0,9	-11,1
Liikenne	96 165	20,4	1,8	126 803	31,8	8,0
Matkailu	26 230	-11,3	-63,6	32 400	-4,5	-66,4
Rakentaminen	2 371	1,3	-0,3	5 205	-16,5	-28,3
Vakuutus- ja eläkepalvelut	12 707	18,4	20,6	11 094	-0,4	3,1
Rahoituspalvelut	38 530	22,7	32,9	42 347	11,3	13,5
Teollis- ja tekijänoikeuksien käytöstä perityt maksut, muualle luokittelemattomat	104 010	21,6	38,4	51 547	-1,8	1,4

Televiestintä-, tietotekniikka- ja tietopalvelut	43 818	11,6	8,2	119 666	22,0	22,1
Muut liike-elämän palvelut	148 391	-31,3	-21,8	140 995	4,8	-1,2
Henkilökohtaiset, kulttuuri- ja virkistyspalvelut	4 779	-2,2	-12,6	7 318	5,9	-0,5
Julkisyhteisöjen tuottamat tavarat ja tarjoamat palvelut, muualle luokittelemattomat	1 984	-11,9	-14,1	3 738	-18,3	-15,3
Kohdistamattomat palvelut	208	-52,8	-50,0	5 319	72,8	63,2

Lähde: Eurostat. Euroopan unionin ja euroalueen maksutase – neljännesvuosittaiset tiedot (BPM6) – poimittu 18.2.2022

6. Energia

Siirtymäkauden päätyttyä Yhdistynyt kuningaskunta ei enää osallistu EU:n energian sisämarkkinoille eikä niiden hallintointiin ja kauppajärjestelyihin. Vaikka kauppaja yhteistyösopimuksessa on määräyksiä energiavirtojen helpottamisesta, kaupankäyntiprosesseista on tullut entistä monimutkaisempia.

Kauppaja yhteistyösopimus mahdollistaa erityisten kauppajärjestelyjen kehittämisen EU:n ja Yhdistyneen kuningaskunnan välisille sähkövirroille. Ensin kummankin osapuolen siirtoverkonhaltijoita pyydettiin laatimaan kustannus-hyötyanalyysi. Toukokuussa 2021 yhteisesti esitelty analyysi tuotti kuitenkin epätydyttäviä tuloksia, jotka viittasivat muun muassa vakavaan markkinoiden manipulointiin ja markkinahäiriön riskiin. Komissio laatii parhaillaan vaihtoehtoja tämän veloitteen täytäntöönpanemiseksi.

Kauppaja yhteistyösopimuksessa määrätään myös yhteistyöstä, jossa kehitetään avomerellä tuotettavaa uusiutuvaa energiaa, jonka on tarkoitus olla keskeisessä asemassa molempien osapuolten kasvihuonekaasupäästöille asettamien nollanettopäästäväitöiden saavuttamisessa. Pohjanmeren energiayhteistyön pohjalta vuonna 2021 aloitettiin neuvottelut yhteisymmärryspöytäkirjan allekirjoittamiseksi erityisen foorumin luomisesta Yhdistyneen kuningaskunnan kanssa käytäviin teknisiin keskusteluihin, jotka koskevat offshore-verkon kehittämistä ja Pohjanmeren alueen laajaa uusiutuvan energian potentiaalia.

7. Avoimen ja terveen kilpailun tasapuoliset toimintaedellytykset ja kestävä kehitys

EU ja Yhdistynyt kuningaskunta sopivat kauppaja yhteistyösopimuksessa, että kauppa ja investoinnit edellyttävät olosuhteita, joilla varmistetaan tasapuoliset toimintaedellytykset ja kestävä kehitys. Tältä osin on seurattava tukien valvontaa, verotusta, työelämän normeja ja sosiaalisia normeja sekä ympäristöä ja ilmastoa koskevan Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädännön kehitystä ja raportoitava siitä neuvoston päätöksen (EU) 2021/689 2 artiklan 4 kohdan mukaisesti.

Tämän kehityksen seuraamiseksi komissio hyödyntää yksiköidensä ja jäsenvaltioiden keräämiä tietoja, EU:n sidosryhmiltä saatuja tietoja, virallisia ja epävirallisia yhteyksiä kansainvälisillä ja monenvälisillä foorumeilla sekä kauppa- ja yhteistyösopimuksen nojalla perustettuja erityiskomiteoita. Komissio myös seuraa tiiviisti sääntelymuutosten kehitystä analysoimalla ajatushautomoiden, yritysten, kansalaisjärjestöjen, tiedotusvälineiden ja muiden sidosryhmien raportteja. Komissio saa tietoja analyysijään varten myös kauppa- ja yhteistyösopimuksella perustetusta keskitetystä yhteyspisteestä²⁰.

²⁰ Keskitetty yhteyspiste on tarkoitettu EU:n sidosryhmille, jotka haluavat tehdä valituksen markkinoille pääsyä koskevista kysymyksistä, tasapuolisista toimintaedellytyksistä tai kauppaa ja kestävä kehitystä tai yleistä tullietuusjärjestelmää koskevien veloitteiden noudattamatta jättämisestä. Lisätietoja on saatavilla osoitteessa <https://ec.europa.eu/trade/trade-policy-and-you/contacts/chief-trade-enforcement-officer/>

7.1. Työelämän normit ja sosiaaliset normit, ympäristö ja ilmasto, kestävä kehitys

Eroamisensa jälkeen Yhdistynyt kuningaskunta ilmoitti laajamittaisesta sääntelyn uudistamisesta osana ”*lakiensa hallinnan palauttamista*” ja käynnisti julkisen kuulemisen paremman sääntelyn kehysten uudistamisesta.²¹

Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus ilmoitti aikovansa perustaa työ- ja sosiaalipolitiikan alalla yhden työoikeuksien valvontaelimen, jonka tehtävänä on varmistaa maan työlaainsäädännön keskitetty valvonta.²² Komissio seuraa tiiviisti tätä lainsäädännön kehitystä, erityisesti elimen valtuuksia ja resursseja toteuttaa valvontatehtävänsä. Kun laki tulee voimaan, komissio seuraa tarkasti, noudatetaanko asiaankuuluvia työelämän ja sosiaalisia normeja tosiasiallisesti, kuten kaupp- ja yhteistyösopimuksessa edellytetään. Komissio ja Yhdistynyt kuningaskunta keskustelivat asiasta avoimen ja terveen kilpailun tasapuolisia toimintaedellytyksiä ja kestävä kehitystä käsittelevän erityiskauppakomitean ensimmäisessä kokouksessa, jossa molemmat osapuolet olivat yhtä mieltä työntekijöiden oikeuksien tehokkaan täytäntöönpanon tärkeydestä.

Yhdistynyt kuningaskunta on hyväksynyt myös ympäristölain 2021²³, jolla perustetaan ympäristönsuojeluvirasto ja käsitellään jätteisiin, biodiversiteettiin, ilmanlaatuun, veteen ja suojeluun liittyviä erityisiä poliittisia näkökohtia. Tässä tapauksessa komissio myös seuraa, onko virastolla riittävät valtuudet ja resurssit, jotta se voi valvoa tehokkaasti ympäristösääntöjen noudattamista kaupp- ja yhteistyösopimuksen velvoitteiden mukaisesti. Lisäksi komissio kiinnittää huomiota ympäristösitoumusten tehokkaaseen noudattamiseen säädöksen ja sitä seuraavan johdetun oikeuden hyväksymisen jälkeen.

Kemianteollisuutta sääntelevät EU:n säännöt saatettiin vuonna 2021 osaksi Yhdistyneen kuningaskunnan kansallista lainsäädäntöä²⁴ muutamien mukautuksien, jotka johtuivat maan eroamisesta EU:sta. Komissio seuraa tiiviisti Yhdistyneen kuningaskunnan lähestymistapaa kemiallisten aineiden rajoituksiin, lupiin ja rekisteröinteihin, jotta varmistetaan asiaankuuluvien kaupp- ja yhteistyösopimuksen velvoitteiden noudattaminen.

Ilmastonsuojelun alalla Yhdistynyt kuningaskunta on ottanut käyttöön oman päästökauppajärjestelmänsä.²⁵ Järjestelmää sovelletaan energiavaltaisiin teollisuudenaloihin, sähköntuotantoalaan ja ilmailuun. Se kattaa toimet, joihin liittyy polttoaineiden polttamista laitoksissa. Lentoliikenteessä järjestelmää sovelletaan Yhdistyneen kuningaskunnan sisäisiin lentoihin sekä Gibraltariin ja Euroopan talousalueelle suuntautuviin lentoihin. Yhdistynyt kuningaskunta on järjestänyt päästöoikeuksien kauppaan liittyviä huutokauppoja toukokuusta 2021 lähtien. Selvityshinnat ovat toistaiseksi olleet tasoilla, jotka ovat vertailukelpoisia EU:n hintojen kanssa tai näitä korkeampia.

²¹ Ilmoitus keskeisten alojen sääntelyuudistuksesta: <https://www.gov.uk/government/publications/brexit-opportunities-regulatory-reforms>

²² https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/991751/sing-le-enforcement-body-consultation-govt-response.pdf

²³ <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2021/30/contents/enacted>

²⁴ <https://www.hse.gov.uk/reach/index.htm>

²⁵ <https://www.gov.uk/government/publications/participating-in-the-uk-ets/participating-in-the-uk-ets>

Euroopan sosiaalisen peruskirjan²⁶ 18 artiklan 2 kohdassa edellytetään, että Yhdistynyt kuningaskunta poistaa leimamaksut, mukaan lukien työhön liittyvät viisumimaksut, tai vähentää niitä. Yhdistynyt kuningaskunta on soveltanut viime aikoihin asti 55 Englannin punnan alennusta pitkäaikaisten viisumien maksuihin kaikille työntekijöille, jotka tulevat niistä valtioista, jotka hyväksyivät vuonna 1961 allekirjoitettavaksi avatun perusoikeuskirjan. Yhdistynyt kuningaskunta ilmoitti joulukuussa 2020, että vuodesta 2021 alkaen alennusta ei sovelleta viiden EU:n jäsenvaltion kansalaisiin.²⁷ Yhdistynyt kuningaskunta ilmoitti heinäkuussa 2021 aikomuksestaan irtisanoutua Euroopan sosiaalisen peruskirjan 18 artiklan 2 kohdasta. Yhdistynyt kuningaskunta päätti syyskuussa 2021 poistaa viisumimaksun alennuksen kaikilta EU:n kansalaisilta helmikuusta 2022 alkaen. Komissio otti tämän asian esille kumppanuusneuvoston sekä avoimen ja terveen kilpailun tasapuolisia toimintaedellytyksiä ja kestävästä kehitystä käsittelevän erityiskauppakomitean kokouksissa. Komissio ilmaisi pettymyksensä siihen, että Yhdistynyt kuningaskunta ei laajentanut viisumimaksualennusta kyseisten viiden EU:n jäsenvaltion kansalaisiin vaan päätti sen sijaan poistaa alennuksen kokonaan.

7.2. Tukien valvonta

Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus esitti kesäkuussa 2021 tukien valvontaa koskevan lakiehdotuksen²⁸, jolla pyritään luomaan oikeudellinen kehys tulevalle tukien valvonnalle. Lakiehdotuksessa säädetään aineellisista ja täytäntöönpanosäännöistä.

Aineellisten sääntöjen osalta lakiehdotus sisältää tuen määritelmän sekä tukia koskevat yleiset ja erityiset periaatteet, jotka perustuvat kauppaa ja yhteistyösopimuksessa vahvistettuihin periaatteisiin sekä avoimuutta koskeviin säännöksiin.

Täytäntöönpanon osalta lakiehdotuksella perustetaan kuluttaja- ja markkinaviranomaisen tukiyksikkö, joka toimii riippumattomana elimenä, jolla on valta valvoa tukia. Lakiehdotuksessa säädetään tukien jälkivalvontajärjestelmästä, jossa on joitakin ennakkovalvonnan elementtejä. Kilpailuasioden muutoksenhakutuomioistuin (Competition Appeal Tribunal) voi antaa perintämääräyksen, jos tuki on myönnetty lainvastaisesti. Odotettavissa on lisää täytäntöönpanosääntöjä ja -ohjeita. Komissio seuraa tilanteen kehittymistä edelleen.

Komissio tarkastelee myös tukia, joita myönnetään uusiutuvan energian tukemiseen Yhdistyneen kuningaskunnan hinnanosopimusjärjestelmässä.²⁹ Komissio ilmaisi huolensa ”Yhdistyneestä kuningaskunnasta peräisin olevan sisällön osuuden” sisällyttämisestä toimitusketjun suunnittelua koskevaan kyselylomakkeeseen. Komissio otti tämän asian esiin tavaroiden erityiskauppakomitean, avoimen ja terveen kilpailun tasapuolisia toimintaedellytyksiä ja kestävästä kehitystä käsittelevän erityiskauppakomitean sekä kauppakumppanuuskomitean kokouksissa. Komissio pyysi Yhdistynyttä kuningaskuntaa

²⁶ Euroopan sosiaalinen peruskirja on Euroopan neuvoston puitteissa tehty sopimus, joka avattiin allekirjoitettavaksi vuonna 1961 ja joka tuli alun perin voimaan vuonna 1965. Peruskirjaa tarkistettiin vuonna 1996. Tarkistettu peruskirja tuli voimaan vuonna 1999:

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168048b059>

²⁷ Bulgaria, Viro, Liettua, Romania ja Slovenia.

²⁸ <https://www.gov.uk/government/collections/subsidy-control-bill>

²⁹ <https://www.gov.uk/government/publications/contracts-for-difference/contract-for-difference>

poistamaan kyselylomakkeesta paikallista sisältöä koskevat tiedot ja muuttamaan tukikelpoisuusperusteiden pisteytystä sekä antamaan lisäohjeita sen vahvistamiseksi, että Yhdistyneestä kuningaskunnasta peräisin olevaa sisältöä koskeva kysymys on poistettu ja että sitä ei pisteytetä millään tavalla myöskään täytäntöönpanovaiheessa, millä poistetaan tosiasiallisesti sijainnin merkitys.

Yhdistynyt kuningaskunta on ehdottanut kahdeksan vapaasataman³⁰ perustamista, ja kaksi niistä otettiin käyttöön vuonna 2021. Niihin sovelletaan erityisiä sääntöjä, kuten suoria veroimenpiteitä (esimerkiksi verohelpotuksia) ja yksinkertaistettuja tullimenettelyjä tai kauppaa ja investointeja koskevia tukia. Komissio seuraa edelleen niiden perustamista ja valvoo, että niissä noudatetaan kauppaa- ja yhteistyösopimuksen tasapuolisia toimintaedellytyksiä koskevia määräyksiä, erityisesti tukia ja verotusta koskevia määräyksiä.

8. Liikenne

Siirtymäkauden päätyttyä Yhdistynyt kuningaskunta ei hyödy enää EU:n liikenteen sisämarkkinoista. Vaikka kauppaa- ja yhteistyösopimuksessa määrätään EU:n ja Yhdistyneen kuningaskunnan välisten yhteyksien ylläpitämistä koskevista säännöistä, liikenteenharjoittajien pääsyoikeudet, erityisesti ilmailun ja tieliikenteen alalla, ovat selvästi suppeammat kuin EU:n sisämarkkinoilla sovellettavat pääsyoikeudet. Esimerkiksi Yhdistyneen kuningaskunnan lentoyhtiöt eivät voi enää tarjota säännöllisiä lentoliikennepalveluja jäsenvaltioiden välillä.

Osapuolten sopimia lento- ja tieliikennettä koskevia vastavuoroisia oikeuksia alettiin soveltaa välittömästi kauppaa- ja yhteistyösopimuksen voimaantulon jälkeen, ja ne ovat toistaiseksi olleet ongelmattomia.

Kauppaa- ja yhteistyösopimus antaa myös mahdollisuuden tehdä kahdenvälisiä sopimuksia jäsenvaltioiden ja Yhdistyneen kuningaskunnan välillä pelkästään rahtia kuljettavista lentoliikennepalveluista niin kutsuttujen ”viidennen vapauden oikeuksien” nojalla.³¹ Neuvoston päätöksen (EU) 2021/689 6 artiklan mukaisen luvan perusteella seuraavat jäsenvaltiot ovat ilmoittaneet vuoden 2021 loppuun mennessä komissiolle sopimuksistaan Yhdistyneen kuningaskunnan kanssa: Luxemburg, Malta, Ranska, Slovakia, Saksa, Viro, Tšekki, Suomi, Belgia, Ruotsi, Tanska, Bulgaria, Unkari, Latvia, Alankomaat, Irlanti, Kypros, Kreikka ja Liettua.

Niiden alueella suunniteltujen ilma-alusten, moottoreiden ja potkureiden lentokelpoisuustarkastusten sekä niihin liittyvien sertifiointiprosessien osalta vuonna 2021 saatiin valmiiksi 15 validointia, jotka koostuvat pääasiassa täydentävistä tyyppihyväksyntätodistuksista tai olemassa olevien mallien muutoksista. Niistä EU:n lentoturvallisuusvirasto myönsi 13 validointia ja Yhdistyneen kuningaskunnan siviili-ilmailuviranomainen kaksi.

³⁰ <https://www.instituteforgovernment.org.uk/explainers/trade-freeports-free-zones>

³¹ Valtion toiselle valtiolle myöntämä oikeus tai etuoikeus säännölliseen kansainväliseen lentoliikenteeseen ensimmäisen valtion alueella kolmannesta valtiosta tulevan tai kolmanteen valtioon suuntautuvan liikenteen lopettamiseen ja käynnistämiseen.

9. Kalastus

Siirtymäkauden päätyttyä Yhdistynyt kuningaskunta ei hyödy enää EU:n yhteisestä kalastuspolitiikasta. Vaikka kauppaja yhteistyösopimuksessa määrätään vastavuoroisesta pääsystä sopeutumiskauden aikana kummankin osapuolen vesille sekä erityissäännöistä, jotka koskevat pääsyä Yhdistyneen kuningaskunnan kruunun alaisuuteen kuuluvien alueiden vesille, kummankin osapuolen kalastajien kalastusolosuhteet ovat muuttuneet merkittävästi.

Komissio on varmistanut, että suurin osa EU:n kalastuslaivastosta pääsee Yhdistyneen kuningaskunnan ja sen kruunun alaisuuteen kuuluvien alueiden vesille. EU:n pienten ja korvaavien alusten pääsyn varmistaminen Yhdistyneen kuningaskunnan aluevesille (6–12 meripeninkulmaa) ja Kanaalisaarten vesille oli kuitenkin edelleen vaikeaa. Vaikka huomattavaa edistystä on tapahtunut, monet kyseisille vesille pyrkivät alukset eivät olleet saaneet lupaa vuoden loppuun mennessä. Komissio tutkii yhdessä asianomaisten jäsenvaltioiden kanssa edellytyksiä kullekin haetulle luvulle, jota ei ole myönnetty.

Osapuolet myös vaihtoivat ilmoituksia kaikista uusista hoitotoimenpiteistä, kuten kauppaja yhteistyösopimuksen 496 artiklan 3 kohdassa edellytetään. Kalastuksen erityiskomitea laatii yhteisesti hyväksyttävät aikataulut ja menettelyt tällaisia ilmoituksia varten.

EU ja Yhdistynyt kuningaskunta ovat myös järjestäneet vuosittain neuvotteluja yhteisten kalakantojen hoidosta. Vuoden 2021 suurimmista sallituista saaliista päästiin sopimukseen kesäkuussa 2021. Vuoden 2022 suurimmista sallituista saaliista päästiin sopimukseen joulukuussa 2021.

10. Sosiaaliturvan yhteensovittaminen

Siirtymäkauden päätyttyä sosiaaliturvan yhteensovittamista koskevien EU:n mekanismien soveltaminen Yhdistyneessä kuningaskunnassa päättyi. Kauppaja yhteistyösopimus rajoittaa kielteisiä vaikutuksia suojaamalla EU:n ja Yhdistyneen kuningaskunnan välillä 1. tammikuuta 2021 jälkeen muuttavien henkilöiden sosiaaliturvaoikeuksia. Tätä varten se mahdollistaa useimpien sosiaaliturvaetuuksien koordinoinnin.

Sosiaaliturvaa koskeva yhteistyö edistyi hyvin vuonna 2021. Kauppaja yhteistyösopimukseen liittyvän sosiaaliturvan yhteensovittamista koskevan pöytäkirjan täytäntöönpanossa ei havaittu rakenteellisia ongelmia. Lisäksi sosiaaliturvan yhteensovittamista käsittelevä erityiskomitea hyväksyi muutoksia pöytäkirjan liitteisiin sen vahvistamiseksi, että jäsenvaltiot sallivat edelleen sen, että Yhdistyneeseen kuningaskuntaan tai Yhdistyneestä kuningaskunnasta lähetettyihin työntekijöihin sovelletaan lähettävän valtion sosiaaliturvalainsäädäntöä tietyin edellytyksin.

11. Lainvalvonta- ja rikosoikeusyhteistyö

Siirtymäkauden päätyttyä EU:n ja Yhdistyneen kuningaskunnan välistä lainvalvontayhteistyötä ja rikosoikeudellista yhteistyötä koskevat järjestelyt muuttuivat. Esimerkiksi vastavuoroiseen tunnustamiseen perustuvat mekanismit korvattiin keskinäisellä oikeusavulla. Yhdistynyt kuningaskunta ei myöskään ole enää EU:n lainvalvontaviranomaisten jäsen, eikä se pääse EU:n tietokantoihin tai sen pääsyä niihin on rajoitettu. Vaikka kauppaja yhteistyösopimuksessa määrätään osapuolten välisestä

yhteistyöstä, tällaista yhteistyötä tehdään nyt siltä pohjalta, että kyseessä on EU:n ulkopuolinen maa.

Yhdistyneen kuningaskunnan operatiivinen yhteistyö Europolin ja Eurojustin kanssa jatkuu vuonna 2021, vaikkakin EU:n ulkopuolisen maan asemassa ja kahdenvälisten järjestelyjen mukaisesti. Tätä varten Europolin kanssa allekirjoitettiin 27. syyskuuta 2021 yhteistyösuhteita koskeva työ- ja hallintojärjestely, ja työjärjestely Eurojustin kanssa allekirjoitettiin 20. joulukuuta 2021.

Lainvalvonta- ja oikeusyhteistyön erityiskomitea, joka valvoo kauppaa ja yhteistyösopimuksen yhteistyöjärjestelyjen täytäntöönpanoa, pidensi Yhdistyneen kuningaskunnan DNA- ja sormenjälkiyhteyksien ennakoarviointia koskevaa siirtymäkausia.³² Siirtymäkausi päättyy viimeistään 30. kesäkuuta 2022, johon mennessä Yhdistyneen kuningaskunnan yhteydet on arvioitava.

Kauppaa ja yhteistyösopimuksessa edellytetään, että Yhdistynyt kuningaskunta poistaa matkustajarekisteritiedot, jotka on saatu sen jälkeen, kun matkustajat ovat lähteneet maasta, paitsi jos riskinarvioinnissa todetaan, että kyseiset tiedot on säilytettävä. Yhdistynyt kuningaskunta sai poiketa tästä velvoitteesta vuoden pituisen siirtymäkauden ajan kauppaa ja yhteistyösopimuksen voimaantulosta, kunnes tietyt tekniset mukautukset on pantu täytäntöön. Siirtymäkauden oli määrä päättyä 31. joulukuuta 2021. Kumppanuusneuvosto tarkasteli kuitenkin 21. joulukuuta 2021 Yhdistyneen kuningaskunnan toimittamia tietoja takeista ja toimista, jotka oli toteutettu tietojen poistamisen mahdollistamiseksi, ja käytti kauppaa ja yhteistyösopimuksen 552 artiklan 13 kohdan mukaista valtuutusta ja päätti jatkaa siirtymäkausia yhdellä vuodella erityisolosuhteet huomioon ottaen.³³

12. EU:n ohjelmiin osallistuminen

EU:sta eroamisen seurauksena Yhdistynyt kuningaskunta ei voi enää osallistua EU:n ohjelmiin eikä myöskään hyödyntää niiden rahoitus- ja vaihtomahdollisuuksia. Esimerkiksi maan korkeakouluopiskelijat eivät voi enää osallistua Erasmus+ -ohjelman vaihtoon.

Vaikka kauppaa ja yhteistyösopimus mahdollistaa Yhdistyneen kuningaskunnan osallistumisen tiettyihin EU:n ohjelmiin EU:n ulkopuolisena assosioituneena maana, osallistuminen edellyttää kahdenvälisten pöytäkirjojen ja rahoitusosuuksien hyväksymistä. Tällaisia pöytäkirjoja ei hyväksytty vuonna 2021.

Ennen niiden hyväksymistä Yhdistyneestä kuningaskunnasta tulevat yhteisöt hyötyvät siirtymäjärjestelyistä, joiden ansiosta ne voivat osallistua Horisontti Eurooppa - puiteohjelmaan kuuluviin ehdotuspyyntöihin ja arviointimenettelyihin.

³² EU:n ja Yhdistyneen kuningaskunnan välisen kauppaa ja yhteistyösopimuksen 8 artiklan 1 kohdan r alakohdan nojalla perustetun erityiskomitean päätös N:o 1/2021, annettu 28. syyskuuta 2021, sellaisen kauppaa ja yhteistyösopimuksen 540 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun määräajan pidentämisestä, jonka aikana DNA-tunnisteita ja sormenjälkitietoja voidaan vaihtaa Yhdistyneen kuningaskunnan kanssa.

³³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX:22021D2323>

On muistettava, että Horisontti Eurooppa -asetuksen³⁴ mukaan assosioitumattomien EU:n ulkopuolisten maiden yhteisöt voivat osallistua Horisontti Eurooppa -puiteohjelman hankkeisiin ilman EU:n rahoitusta. Näissä tapauksissa kolmansien maiden yhteisöjen olisi saatava taloudellista tukea muista lähteistä.

13. Päätelmät

Kauppa- ja yhteistyösopimuksen ennennäkemättömästä laajuudesta ja kaupan helpottamistoimenpiteistä huolimatta kauppa- ja yhteistyösopimus ei korvaa EU:n jäsenyyttä, eikä sitä ole koskaan tarkoitettu korvaamaan sitä.

Tavarakaupassa kauppa- ja yhteistyösopimus ei poista tullimenettelyjä ja -tarkastuksia, alkuperäsääntöjä, jotta voitaisiin hyötyä tullien poistamisesta, eikä tullien ulkopuolisia kaupan esteitä, jotka johtuvat sääntelyeroista. Palvelujen alalla kauppa- ja yhteistyösopimuksen tarjoamat joustomahdollisuudet eivät ole lähelläkään sitä, miten helposti palveluja voidaan toimittaa EU:n sisämarkkinoilla. Sama pätee kaikkiin muihin EU:n politiikan aloihin, joita kauppa- ja yhteistyösopimuksessa käsitellään ja jotka vaihtelevat liikenteestä ja energiasta kalastukseen ja oikeudelliseen yhteistyöhön rikosasioissa. Kauppa- ja yhteistyösopimuksesta huolimatta EU:n ja Yhdistyneen kuningaskunnan välisestä kaupasta ja yhteistyöstä on tullut monimutkaisempaa ja haastavampaa kuin tilanteessa, jossa Yhdistynyt kuningaskunta oli EU:n jäsen.

Ottaen huomioon, että brexit on lopettanut sääntelyn yhdenmukaistamisen EU:n ja Yhdistyneen kuningaskunnan välillä, lainsäädännön nykyinen ja tuleva kehitys on merkityksellistä kauppa- ja yhteistyösopimuksen tehokkaan täytäntöönpanon kannalta. Näin ollen on erittäin tärkeää seurata Yhdistyneen kuningaskunnan sääntelyuudistusta kauppa- ja yhteistyösopimuksen kattamilla aloilla sen varmistamiseksi, että uudistus ei ole ristiriidassa kauppa- ja yhteistyösopimuksen määräysten kanssa ja että EU:n yritykset eivät joudu epäedulliseen kilpailuasemaan.

EU:n tavoitteena on luoda vakaat ja myönteiset suhteet Yhdistyneeseen kuningaskuntaan, joka on edelleen yksi tärkeimmistä kauppakumppaneista. Tulevien suhteiden laatu riippuu kuitenkin pitkälti siitä, missä määrin Yhdistynyt kuningaskunta noudattaa kauppa- ja yhteistyösopimuksessa ja erosopimuksessa annettuja sitoumuksia.

³⁴ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/695, annettu 28 päivänä huhtikuuta 2021, tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelman ”Horisontti Eurooppa” perustamisesta, sen osallistumista ja tulosten levittämistä koskevien sääntöjen vahvistamisesta sekä asetusten (EU) N:o 1290/2013 ja (EU) N:o 1291/2013 kumoamisesta (EUVL L 170, 12.5.2021, s. 1) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R0695&from=EN>